

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutattavaksi maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosta annettua lakia. Esityksen mukaan eräiden maaseutuelinkeinojen rahoituslain nojalla vuodesta 2000 alkaen myönnettyjen valtionlainojen ja korkotukilainojen vuotuinen vähimmäiskorko alennettaisiin kahdesta prosentista yhteen prosenttiin vuosina 2011 ja 2012, jolloin se

näinä vuosina vastaisi uusien vastaaviin tarkoituksiin myönnettyjen korkotukilainojen vähimmäiskorkoa. Vähimmäiskoron alennus ei koskisi asumisen tukemista eikä maanhankintaan tai elollisen irtaimiston hankintaan myönnettyä investointitukea.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Johdanto

Maatalouden rakenteen parantamiseksi toteutettaviin toimenpiteisiin on useiden vuosikymmenien ajan myönnetty tuettuja lainoja. Lainaan liittyvä tuki on pääasiassa koskenut lainan korkoa. Aikaisempina vuosina tärkeässä asemassa olivat myös valtionlainat, joissa osan tuesta muodosti lainan saatavuus ja lainaehdot. Valtionlainat on myönnetty maatalouden kehittämisrahastosta luottolaitoksen välityksellä. Korkotukilainat taas ovat luottolaitosten myöntämiä lainoja, joiden koron alentamiseksi valtio maksaa korkotukea.

Varsinkin taloudellisessa tilanteessa, jossa yleinen korkotaso on korkea, lainoitukseen liittyvä tuki on ollut rakennekehityksen toteuttamiseksi tärkeää. Tuetulla lainoituksella on voitu edistää sellaisten hankkeiden rahoitusta, joiden rahoittaminen ilman tuettua lainaa olisi ollut vaikeaa. Toisaalta tuettuun lainoitukseenkin on vaikuttanut rahoitusmarkkinoiden avautuminen ja koko yhteiskunnan taloudellinen kehitys. Tämä on osaltaan vaikeuttanut pitkäaikaisiin lainoihin sisältyvien tukijärjestelmien luomista.

Tuettujen lainojen vuotuisena korkona käytettiin alueittain porrastettuja kiinteitä korkoja aina vuoden 1994 loppuun asti. Suomen liittyttyä Euroopan unioniin (EU) myös maatalouden rakennetoimenpiteiden tukeminen oli sopeutettava yhteisölaainsäädännön mukaisesti valtioneuvoston päätöksiin. Tämän vuoksi oli tarpeen tietää, kuinka paljon valtio myöntää tukea kaikkiaan tuettavaan toimenpiteeseen ja mikä on tuetun toimenpiteen tukitaso. Jotta tämä olisi mahdollista, korkojärjestelmää oli muutettava siten, että siitä oli laskettavissa tuen osuus. Toisaalta luottolaitostoinnassa oli lainoituksessa jo siirrytty vaihtuviin korkoihin, eikä kiinteiden korkojen säilyttäminen maatalouden tuetuissa lainoissa enää ollut tarkoituksenmukaista.

Tämän seurauksena siirryttiin sekä valtionlainoissa että korkotukilainoissa vaihtuvakorkoisiin lainoihin, joissa tietty osa korosta maksettiin tukena tai osa siitä muodostui tuesta. Valtionlainoissa tämä toteutettiin siten,

että kokonaiskorosta jätettiin osa korosta perimättä lainansaajalta niin pitkäksi aikaa, että perimättä jäävä osuus kattoi myönnetyn markkamääräisen, myöhemmin euromääräisen tuen. Korkotukilainoissa puolestaan tukeminen on tapahtunut siten, että kokonaiskorkoa alennetaan valtion luottolaitokselle maksamalla korkotuella niin pitkään, kuin myönnettyä tukea riittää.

Sopeutus toteutettiin jo maaseutuelinkeinolain (1295/1990) aikana, mutta tuolloin samalla liittymissopimuksen siirtymäsäännösten mahdollistamien toimenpiteiden turvin korkosopeutuksia tehtiin aikaisempaankin lainsäädäntöön viljelijöiden taloudellisen aseman helpottamiseksi.

EU:n maatalouden rakennetoimenpiteitä koskevan lainsäädännön muuttumisen johdosta myös kansallinen lainsäädäntö uusittiin vuoden 2000 alusta siten, että siinä jatkettiin liittymisen myötä omaksuttua käytäntöä vaihtuvakorkoisista lainoista ja niihin myönnettävästä euromääräisestä tuesta. Samoin viljelijän omavastuukorko säilytettiin ennallaan.

Maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) voimaantulon aikaan euribor- ja prime-korot vaihtelivat viiden prosentin molemmin puolen. Tukijärjestelmän kannalta ei tuolloin ollut tarpeen luopua lainansaajan vähimmäiskorosta, koska viitekoron ja siihen lisättävän korkomarginaalin vuoksi korkoon liittyvä tuki riitti kattamaan kokonaiskoron ja vähimmäiskoron välisen erotuksen niin, että lainan korkoon myönnetty tuki tulisi käytetyksi. Korkotaso kuitenkin laski jo 2000-luvun keskivaiheilla niin alas, ettei lainansaajalle myönnetty tuki enää kulunut siten, kuin tukea myönnettäessä oli odotettu. Korkotaso tosin nousi jälleen vuosina 2006—2008, mutta vuoden 2008 loppupuolelta alkaneen korkotason olennaisen alenemisen vuoksi on odotettavissa, että merkittävältä osalta maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukaista lainaa saaneilta maatalousyrittäjiltä jää huomattavassa määrin käyttämättä sitä tukea, joka heille lainan korkoon liittyvänä tukena on alun perin investointihankkeen tai tilanpidon aloittamisen tukemiseksi myönnetty. Varsinkin maatalouden nykyisessä kireässä kannat-

tavuustilanteessa tämä osaltaan vaikuttaa maatalojen mahdollisuuksiin säilyttää edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan.

1.2 Lainsäädäntö

Maatilojen investointeihin on vuodesta 2000 alkaen myönnetty tukea sekä avustuksena että tuettuina lainoina maaseutuelinkeinojen rahoituslain nojalla. Vuodesta 2008 alkaen on lainamuotoista tukea maatalouden rakennetoimenpiteisiin voitu myöntää maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) nojalla. Samassa yhteydessä maaseutuelinkeinojen rahoituslakia muutettiin lailla 1479/2007, jäljempänä *muutoslaki*, siten, että siitä kumottiin muun muassa nuoren viljelijän aloitustukea ja maatilojen investointitukea koskevat samoin kuin niihin liittyvää tukea ja lainoitusta koskevat säännökset. Muutokset tulivat voimaan maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta annetun lain voimaantulon nojalla lailla 1480/2007, jäljempänä *voimaantulolaki*, 1 päivänä tammikuuta 2008.

Voimaantulolain 1 §:n 2 momentin mukaan ennen muutoslain voimaantuloa syntyneeseen valtion ja luottolaitoksen saatavaan sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, määräyksiä ja niiden mukaisia sopimusehtoja. Muutoslain voimaantulon jälkeen syntyvään, maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukaiseen valtion ja luottolaitoksen saatavaan sovelletaan edellä tarkoitettuja säännöksiä, määräyksiä ja sopimusehtoja. Edellä tarkoitetuista säännöksistä ja määräyksistä voidaan kuitenkin saatavaan sovellettavien menettelyjen osalta poiketa siten kuin voimaantulolaissa säädetään. Lakiin on otettu säännös, jolla mahdollistetaan poikkeaminen menettelyistä valtioneuvoston asetuksella säädettävällä tavalla.

Ennen muutoslain voimaantuloa voimassa olleessa maaseutuelinkeinojen rahoituslain 25 §:ssä säädettiin valtionlainojen korosta ja 29 §:ssä korkotukilainojen korosta.

Alun perin lain 25 §:n 2 momentin mukaan valtionlainan korko eli kokonaiskorko määräytyi maatalouteen myönnettyjen markkinaehtoisten luottojen keskikoron perusteella. Kyseistä lainkohtaa muutettiin kuitenkin lail-

la 44/2000 ennen kuin alkuperäinen laki ehti tulla voimaan. Muutetussa 2 momentissa säädettiin valtionlainan kokonaiskoroksi viitekoron ja siihen lisättävän kiinteän prosenttiyksikömäärän summa. Lainansaajan on maksettava lainasta kyseistä korkoa viisi prosenttiyksikköä alemmaa korkoa, kuitenkin vähintään kahden prosentin vuotuista korkoa. Korkoetuuden loputtua lainan saajan on maksettava lainasta kokonaiskoron suuruista korkoa. Momenttiin sisältyi valtuus säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella viitekoroista, viitekorkoon lisättävästä kiinteästä prosenttiyksikömäärästä, korkoetuuteen ja korkovapauteen sisältyvän tuen laskemisesta, vapaavuosien ja korkovapauden enimmäismääristä samoin kuin tarvittaessa lainaan liittyvän tuen enimmäismääristä.

Maaseudun kehittämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (609/2000) 68 §:n 1 momentin mukaan valtionlainan viitekorko voi olla 6 tai 12 kuukauden euribor-korko. Viitekorkoon lisättiin pykälän 2 momentin mukaan kahden prosenttiyksikön kiinteä osuus. Rahoituslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettu asetuksen 68 §:n 2 momentin mukainen lainan kokonaiskorko vaihtuu laina-aikana viitekoron vaihtelun mukaisesti. Lisäksi ehto, joka koskee valtionlainan koron muuttumista edellä mainitulla tavalla, oli mainittava työvoima- ja elinkeinokeskuksen päätöksessä.

Asetuksen 69 §:n mukaan korkoetuudella tarkoitettiin 68 §:n 3 momentin mukaisen koron eli viitekoron ja siihen lisätyn korkomarginaalin ja toisaalta rahoituslain 25 §:ssä tarkoitettua lainansaajan maksaman koron erotusta.

Maaseutuelinkeinojen rahoituslain 29 §:n 1 momentin mukaan luottolaitoksen korkotukilainasta perimä kokonaiskorko sai olla enintään sen koron suuruinen, jota pankki peri samanlaisiin tarkoituksiin myönnettävistä normaalikorkoisista lainoista lisättynä korkotukilainojen myöntämisestä ja hoitamisesta aiheutuvilla ylimääräisillä kustannuksilla. Maa- ja metsätalousministeriöllä oli oikeus olla hyväksymättä lainaa korkotukilainaksi, jos lainan kokonaiskorko poikkesi edellä mainitusta korosta.

Pykälän 2 momentin mukaan lainasta maksettavan korkotuen suuruus on neljä prosent-

tiyksikköä. Lainansaajan on kuitenkin maksettava lainasta vähintään kahden prosentin vuotuista korkoa. Momenttiin on lailla 44/2000 lisätty säännös siitä, että korkotuen loputtua lainansaajan on maksettava lainasta kokonaiskoron suuruista korkoa. Lisäksi momentin mukaan korkotukea maksetaan myös yrityssaneerausta ja yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevan hakemuksen vireillä ollessa. Korkotukea ei makseta niiden lisäkustannusten osalta, jotka aiheutuvat ulkomaan valuutan määräisen luoton valuuttakurssien muutoksesta. Pykälän 3 momentissa todetaan, että yrityssaneerauksessa, yksityishenkilön velkajärjestelyssä, vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä ja niihin rinnastettavassa järjestelyssä vahvistettu lainansaajan maksaman koron alentaminen ei vaikuta korkotuen määrään. Samoin kuin valtionlainoituksessa, pykälän 2 momenttiin sisältyy valtuutus säätää valtioneuvoston asetuksella korkotuen muuntamisesta avustukseksi sekä avustuksen enimmäismäärästä.

Asetuksen 73 §:n mukaan, mitä 69 §:ssä säädetään valtionlainan korkoetuudesta, koskee soveltuvien osin rahoituslain 29 §:n mukaista korkotukilainan korkoa ja korkotukea.

Vuoden 2003 loppuun asti maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukainen lainamuotoinen tuki oli mahdollista myöntää sekä valtionlainoina maatalouden kehittämisrahastosta että korkotukilainojen korkotukena, joka maksetaan valtion talousarvion määrärahasta. Maatalouden rakennetuen ja vastaavan yritystoimintaan myönnettävän tuen kohdentamisesta vuonna 2004 annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (389/2004) varojen ohjausta muutettiin siten, että tuen myöntäminen valtionlainaan liittyvänä tukena ei enää ollut mahdollista. Seuraavina vuosinakaan annettuihin vastaaviin maa- ja metsätalousministeriön asetuksiin ei enää sisällynyt valtionlainoja tukimuotona.

Muuttuneeseen varojen ohjaukseen päädyttiin, koska maatalouden tulotukien luonteisia tukia koskevien, liittymissopimukseen perustuvien kansallisten tukien ratkaisujen johdosta myös rakennetukien tukitasoa jouduttiin korottamaan. Rakennetukivarat on tämän jälkeen vuodesta 2004 alkaen ohjattu yksinomaan avustuksiin ja korkotukilainojen korkotukeen. Lisäksi käytössä oli valtiontakaus.

Vuodesta 2008 alkaen vastaavia tukia on myönnetty maatalouden rakennetuista annetun lain nojalla. Sen nojalla voidaan myöntää yksinomaan avustuksia, korkotukilainojen korkotukea ja valtiontakauksia. Mainitun lain 17 §:n 1 momentin 2 kohdan ja 4 momentin mukaan korkotukilainan korko ja korkotuki määrittyy muutoin samoin kuin maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa, mutta lainan vuotuinen vähimmäiskorko on yksi prosentti. Maatalouden rakennetuista annettuun lakiin ei enää ole otettu säännöksiä valtionlainoista.

1.3 EU:n lainsäädäntö

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaan, jollei perussopimuksissa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosiolla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan sisämarkkinoille soveltuvana voidaan kuitenkin pitää tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

Lähtökohtaisesti EU:n komissio katsoo maatalouden alan valtiontuen vääristävän kilpailua, koska yhteisen maatalouspolitiikan vuoksi tukea tarkastellaan Euroopan laajuisesti ja jo pientäkin tukea pidetään kilpailua vääristävänä, jollei tuki täytä komission asettamia edellytyksiä.

Maaseutuelinkeinojen rahoituslaki ja maaseudun kehittämisestä annettu valtioneuvoston asetus on ilmoitettu komissiolle valtiontukena ja komissio on arvioinut ne silloin voimassa olleiden maatalousalalla myönnettävää valtiontukea koskevien yhteisön suuntaviivojen (EYVL 2000 C 28) mukaisesti. Suuntaviivojen kohdan 4.1 mukaan valtiontukea investointeihin on voitu myöntää epäsuotuisilla alueilla nuorille viljelijöille enintään 60 prosenttia ja muille enintään 50 prosenttia tukikelpoisen investoinnin määrästä. Tukikelpoisia investointeja ovat olleet kiinteän omaisuuden rakentaminen, hankinta ja parantaminen, uusien koneiden ja laitteiden

hankinta ja erät investointien yleiskulut kuten arkkitehtien palkkiot. Lisäksi eräisiin erityiskohteisiin kuten ympäristön suojeluun ja parantamiseen on voinut myöntää tätä korkeampia tukia.

Suuntaviivojen 7 kohdan mukaan nuorille viljelijöille on voitu myöntää tilanpidon aloittamiseen tukea siten, että tuen enimmäismäärän on tavallisesti pitänyt vastata Euroopan maatalouden tuki- ja ohjauksrahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen ja tiettyjen asetusten muuttamisesta ja kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1257/1999 8 artiklan 2 kohdassa säädettyjä enimmäismääriä, jotka ovat olleet avustuksena enintään 30 000 euroa ja korkotukena enintään 25 000 euroa eli yhteensä kuitenkin enintään 55 000 euroa. Lisäksi komissio tietyin edellytyksin on sallinut 15 000 euron lisätuen, mitä Suomi on saanut myöntää osana Suomen liittymistä Euroopan unioniin koskevan sopimuksen 141 ja 142 artiklan nojalla myönnettävää tukea.

Valtiontuki-ilmoituksessa on paitsi selvitetty tukikohteet ja tukitasot, myös tukimuodot ja tuen ehdot sekä tukimenetelmät. Komissio on hyväksynyt tukijärjestelmän 9 päivänä lokakuuta 2000 antamallaan päätöksellä SG(2000) D/107394. Komissio on lisäksi hyväksynyt valtioneuvoston asetuksella tehdyt tukijärjestelmän muutokset 10 päivänä kesäkuuta 2003 antamallaan päätöksellä C(2003) 1872, 3 päivänä marraskuuta 2004 annetulla päätöksellä (C(2004) 4323 ja 9 päivänä helmikuuta 2005 antamallaan päätöksellä C(2005) 353.

Ilmoitettuja ja komission tukipäätöksessä mainittuja tukijärjestelmän ehtoja muutettaessa muutos on ilmoitettava. Komissio käsittelee muutokset uutena tukena ja arvioi muutettua tukijärjestelmää siitä ilmoitettaessa voimassa olevien valtioneuvoston asetusten mukaisesti. Voimassa oleva komission asetus (EY) N:o 1857/2006 perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta maataloustuotteiden tuottamisen alalla toimiviin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin sekä asetuksen (EY) N:o 70/2001 muuttamisesta, jäljempänä *ryhmäpoikkeusasetus*, sisältää maatalouden tukea koskevat valtioneuvoston päätökset, joita noudattamalla jäsenvaltio voi toteuttaa tukijärjestelmiä ilman komission nimenomaista hy-

väksyntää ilmoittamalla tukijärjestelmästä komissiolle niin, että ilmoitus julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä vähintään 10 työpäivää ennen tukijärjestelmän voimaantuloa. Komissio voi esittää ilmoituksesta kysymyksiä, jolloin alkaa uusi 10 työpäivän jakso.

Edellä mainitun ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklassa säädetään investointituen myöntämisen edellytyksistä. Olennaisin muutos niihin valtioneuvoston päätöksiin nähden, joiden mukaisesti tukijärjestelmä on alun perin hyväksytty, on maanhankintaa koskevan investointituen rajoittaminen kustannuksiin, jotka ovat enintään 10 prosenttia investoinnin koko kustannuksista. Tämä tarkoittaa käytännössä tuen rajoittamista kiinteistön hankinnassa lähes yksinomaan rakennuksen osuuteen kauppahinnasta ja pelkästään rakentamatonta maata käsittävän hankinnan tukemisesta luopumista. Myös mahdollisuus myöntää investointitukea siitoseläinten hankintaan on poistunut. Muilta osin tukikohteet ovat säilyneet lähes ennallaan. Tuen enimmäismäärä on rajoitettu ryhmäpoikkeusasetuksessa 500 000 euroon yritystä kohden, mutta käytännössä rajoite johtaa samaan lopputulokseen kuin aikaisemman rahoituskauten velvoite rajoittaa tuki enintään 840 000 euron määrään hyväksyttävistä kustannuksista.

Aloitustukea koskevat tuen myöntämisen edellytykset ja tuen määrä ovat säilyneet pääosin ennallaan.

Edellä mainitun neuvoston asetuksen perusteella osa investointien ja nuorten viljelijöiden aloitustuesta on sisällytetty rahoitettavaksi EY:n vuosien 2000—2006 rakennerahasto-ohjelmista eli Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelmasta ja Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelmasta. Ohjelmiin on kuitenkin sisällytetty vain avustuksena myönnetty tuki; sen sijaan lainamuotoinen tuki on myönnetty yksinomaan kansallisista varoista. Osarahoitetun tuen lisänä myös kansallisesti rahoitettuihin lainamuotoisiinkin tukiin on osaksi jouduttu soveltamaan osarahoitetun tuen menettelyä.

1.4 Käytäntö

Valtionlainojen koroissa siirryttiin vuodesta 2000 alkaen pitkiin euribor-korkoihin

osaksi sen johdosta, ettei maatalouden lainojen keskiporkkoja enää tilastoitu, ja osaksi sen johdosta, että katsottiin tarkoituksenmukaiseksi lisätä valtionlainojen vertailukelpoisuutta muiden luottojen kanssa. Korkotukilainoissa korkosidonnaisuus jätettiin sen sijaan luottolaitoksen ja lainansaajan väliseksi asiaksi, koska korkotukilaina muutoinkin on ehdoiltaan lähellä ilman tukea myönnettyjä tavanomaisia pankkilainoja. Käytännössä myös korkotukilainoissa käytetään pitkiä euribor-korkoja sekä luottolaitosten omia prime-korkoja.

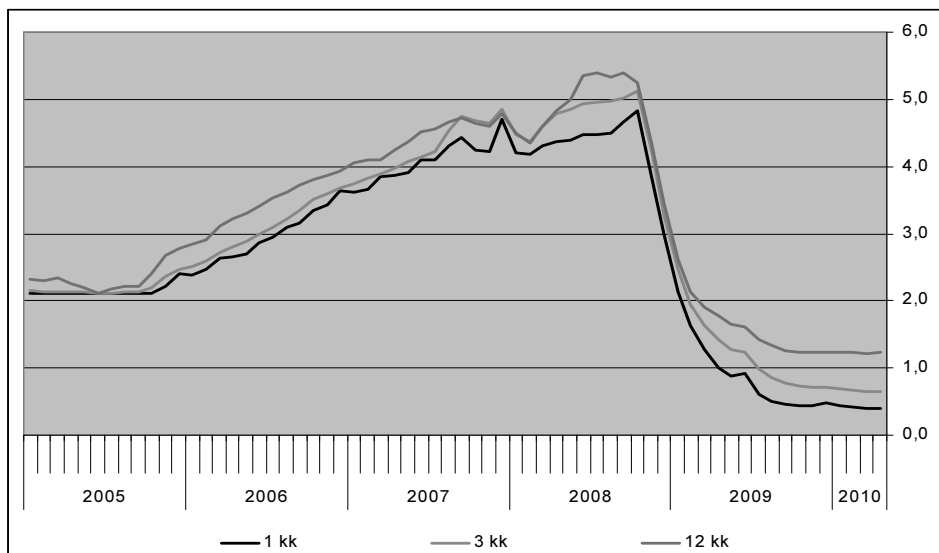
Korkosubventio eli kokonaiskoron ja lainansaajan maksaman koron välinen erotus jätettiin ennalleen. Lakia säädettyä yleinen korkotaso, vaikkakin laskeva, ei edellyttänyt puuttumista lainaan liittyvään tukimekaniikkiin. Vuoden 2000 aikana lain tullessa muutettuna voimaan korot olivat nousussa ja euribor-korot liikkuiivat yli viidessä prosentissa. Kun valtionlainoissa viitekorkoon lisättiin vielä kahden prosenttiyksikön kiinteä osuus ja korkotukilainoissa luottolaitoksen korkomarginaali, oli perusteltua odottaa, että myönnetty tuki, joka valtionlainoissa on laskettu yleensä täyden korkoetuuden perusteella ja korkotukilainoissa 3,9 prosenttiyksikön korkotuen perusteella, korkotason vaihtelusta huolimatta aikaa myöten siirtyy myönne-

tyn suuruisena tuen saajalle vähimmäiskorosta huolimatta.

Rakennetukina myönnettyt lainat ovat pitkäaikaisia. Keskimääräinen laina-aika on valtionlainoissa 14,4 vuotta ja korkotukilainoissa 12,4 vuotta. Keskiarvoihin sisältyy myös lainoja, joissa laina-aikana on käytetty enimmäislaina-ajan mukaista 30 vuoden laina-aikaa. Vaikka lainoja onkin lyhennettävä tasaerin, lainan pääoma ja sen johdosta lainanmaksuerät korkoineen ovat suurimmillaan lainan alkuvaiheessa, jolloin myös tuella on eniten merkitystä. Tämä on vaikuttanut myös tuen laskentaan ja laina-aikaan suhteutettaessa tukea enimmäistukitasoon.

Vuodesta 2000 alkaen korkotaso aleni vuoteen 2004 asti, jolloin 12 kuukauden euribor-korko oli lähellä kahta prosenttia, minkä jälkeen korot nousivat vuoden 2008 loppupuolelle asti. Tällöin 12 kuukauden euribor-korko korkeimmillaan ylitti 5 prosenttia. Sen jälkeen talouden olennaisen taantumien johdosta korkotaso on painunut ennätysalasta erittäin nopeasti. Vuoden 2009 joulukuun lopussa mainittu korko oli 1,248.

Selkeimmin korkojen vaihtelu näkyy alla olevasta kuviosta 3, 6 ja 12 kuukauden euribor-korkojen vaihtelusta vuosina 1999–2009. Luottolaitosten prime-korot ovat seuranneet euribor-korkoja tasoltaan, mutta niissä muutos on tapahtunut viiveellä.

Lähde: Reuters

Samaan aikaan luottolaitosten korkomarginaalit korkotukilainoissa kuitenkin ovat alentuneet siten, että keskimääräinen korkomarginaali on laskenut vuoden 2000 2,14 prosenttiyksiköstä vuoden 2007 1,15 prosent-

tiyksikköön mainittuina ajankohtina haetuissa lainoissa. Korkotukilainojen keskimääräisiin kokonaiskorkoihin tämä on vaikuttanut siten, että ne ovat haetuissa lainoissa kehittyneet seuraavasti:

Vuosi	Korkotukilainojen keskimääräinen kokonaiskorko hakuajankohtana
2000	6,74
2001	6,27
2002	5,37
2003	4,32
2004	4,07
2005	4,06
2006	4,72
2007	5,46

Toisaalta viitekorkojen vaihtuessa näyttävät luottolaitosten korkomarginaalit viime vuosina joustaneen jonkin verran päinvastaiseen suuntaan ja parhailaan viitekorkojen laskiessa luottolaitosten korkomarginaalit

ovat kääntyneet jonkin verran nousuun. Vuosina 2007—2009 myönnettyissä korkotukilainoissa kokonaiskorko myöntöajankohtana on muodostunut seuraavasti:

Vuosi	Kokonaiskorko	Korkomarginaalin osuus kokonaiskorosta
2007	5,14	1,30
2008	5,87	1,06
2009	4,13	1,24 (tilanne 05/2009)

Kuten edellä olevista taulukoista ilmenee, lainoitukseen perustuva maatalouden rakennetukijärjestelmä on luotu tilanteeseen, jossa rahoituksen kustannukset ovat olleet erilaiset kuin mitä ne nyt ovat. Vaikka lainoituksen kustannukset koron muodossa ovatkin alentuneet, kehitys on kuitenkin johtunut merkittävässä määrin koko taloutta kohdanneesta taloudellisesta taantumasta. Tämä on vaikuttanut tuotteiden kysyntään siten, että vielä korkeasuhdanteesta peräisin olevaa tuotantopanosten hinnan kohoamista ei ole juurikaan voitu siirtää tuottajahintoihin. Lainoituksessa korkoihin liittyvän tuen merkittävyys on korkotason alentuessa heikentynyt. Siitä, että tuki on laskettu merkittävästi korkeamman

tukiosuuden perustella kuin lainan nostamisen jälkeen on toteutunut, seuraa toisaalta mahdollisuus, että osa tuesta jää kokonaan siirtymättä tuen saajan hyväksi, ja toisaalta korkoon liittyvän tuen kuluman ajoittuminen toisin kuin tukea myönnettäessä on tarkoitettu. Seurauksena korkotason alenemisesta on, että osa siitä, tuesta, joka vuosina 2000—2009 tuettujen lainojen yhteydessä on maatalousyrittäjille myönnetty, jää käyttämättä, ja toisaalta maksettavan tai käytettävän tuen ajoittuminen muuttuu tukea haettaessa ja myönnettäessä odotetusta käytöstä.

Maaseutuelinkeinojen rahoituslain nojalla on myönnetty vuosina 2000—2009 lainaan liittyvää tukea seuraavasti:

Investointituki

Vuosi	Valtionlaina milj. euroa	Korkoetus milj. euroa	Korkotuki- laina milj. euroa	Korkotuki milj. euroa
2000	6,7	2,9	12,6	3,7
2001	82,6	35,7	164,4	47,1
2002	79,4	33,3	175,1	50,0
2003	73,4	29,9	162,2	43,6
2004	45,1	18,1	79,8	21,1
2005	8,4	3,5	249,6	56,5
2006	6,0	2,4	234,4	55,0
2007	1,2	0,5	289,4	80,9
2008	2,0	0,8	163,8	48,1
2009	1,5	0,5	28,7	8,9
Yhteensä	306,7	128,1	1560,3	415,4

Aloitustuki

Vuosi	Valtionlaina milj. euroa	Korkoetus milj. euroa	Korkotuki- laina milj. euroa	Korkotuki milj. euroa
2000	6,6	2,2	-	-
2001	66,0	20,8	-	-
2002	48,0	15,2	-	-
2003	41,1	12,6	-	-
2004	11,5	3,5	64,6	14,8
2005	0,3	0,1	70,6	15,2
2006	0,2	0,08	72,4	15,1
2007	-	-	63,2	12,8
2008	-	-	40,4	8,5
2009	-	-	4,4	0,9
Yhteensä	174,1	54,7	315,6	67,5

Jos huomattavan osan laina-ajasta lainan tosiasiallinen korko on matalampi kuin tukea myönnettäessä on käytetty tuen laskentakorkona, voi tukea jäädä saamatta jopa kymmeniä prosentteja.

Tukipäätöksellä myönnetty tuki on enimmäismäärä eikä päätöksessä ehdottomasti sitouduta siihen, että kaikissa tapauksissa tuki tulee täysimääräisenä maksuun. Tuettuja lainoja myönnettäessä ei kuitenkaan ole tarkoitettu, että niihin liittyvä tuki jäisi merkittävältä osin saamatta.

Maatalousyrittäjien velkaisuusaste on keskimäärin noin 25 prosenttia ja tilojen keskimääräinen velkamäärä noin 100 000 euroa. Tuettuja lainoja on noin 27 000 viljelijällä. Keskimäärin viljelijällä on tuettua lainaa noin 54 000 euroa. Kaiken kaikkiaan arvioidaan, että viljelijöistä noin kolmannes on kokonaan velattomia, kolmanneksella viljelijöistä on kohtuullisesti velkaa ja lopulla kolmanneksella on runsaasti velkaa. Koko velkamäärästä arvioidaan jopa yli puolet keskit-

tyneen kaikkein velkaantuneimmalle kymmenelle prosentille viljelijöistä. Tähän joukkoon arvioidaan kuuluvan myös nuoret, tilaansa voimakkaasti kehittävät viljelijät. Lainaansa liittävän tuen saamatta jääminen osaltaan heikentää näiden tilojen taloudellista asemaa.

2 Ehdotetut muutokset

Voimaanpanolakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 a—1 f §, joissa säädettäisiin maaseutuelinkeinojen rahoituslain nojalla vuosina 2000—2007 haettujen lainojen vuotuisen vähimmäiskoron alentamisesta kahdesta prosentista yhteen prosenttiin kahden vuoden ajaksi. Vähimmäiskoron alennus koskisi ajanjaksoa 1 päivästä tammikuuta 2011 31 päivään joulukuuta 2012. Säännöksillä poikettaisiin lain 1 §:n mukaisesta pääsäännöstä. Määräajan jälkeen palattaisiin jälkeä kahden prosentin vähimmäiskorkoon.

Muutos koskisi kaikkia muita lainoja paitsi asuntorakentamiseen ja asuntotilan hankintaan myönnettyjä lainoja. Vähimmäiskoron määräaikaisen alentamisen ulottaminen asumisen tukemista koskeviin lainoihin ei ole tarkoituksenmukaista, koska sitä koskeva tuki on aikanaan varsin pitkälle yhdenmukaistettu muun asunnon hankinnan tukemista koskevan lainsäädännön kanssa.

Vähimmäiskoron määräaikainen alentaminen ei koskisi myöskään niitä lainoja, joihin ei voitaisi myöntää investointitukea voimassa olevan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesti. Tällaisia lainoja ovat muun muassa elollisen irtaimiston hankintaan investointitukena myönnettyt lainat. Esityksessä ehdotetaan myös sellaiset maanhankintaan myönnettyt lainat jätettäväksi koron alennuksen ulkopuolelle, joihin on myönnetty investointitukea, valtionlainan korkoetuus tai korkotukilainan korkotuki. Koron alennus koskisi kuitenkin sellaista maanhankintaa, johon on myönnetty osana aloitustukea valtionlaina tai korkotukilaina.

Ehdotettu vähimmäiskoron alentaminen ei kuitenkaan voisi johtaa lainaan liittävän tuen enimmäismäärän lisääntymiseen. Tässä tuen enimmäismäärällä tarkoitetaan sitä euromää-

rää, joka tukipäätöksellä on asianomaiseen lainaan liittyen myönnetty.

Ehdotetulla muutoksella ei muutettaisi sellaisten lainojen vähimmäiskorkoa, jotka sisältyvät tuomioistuimen vahvistamaan saneerausohjelmaan tai velkajärjestelyohjelmaan.

Muutoksella puututaan luotonantajan ja lainansaajan väliseen sopimukseen jälkikäteen lailla. On tarkoituksenmukaista, että heikommalle osapuolelle eli lainansaajalle annetaan mahdollisuus säilyttää alkuperäisen sopimuksen mukaiset ehdot. Todennäköisesti lainansaajat eivät kuitenkaan vastusta koron alentamista. Luotonantaja ei voisi vastustaa vähimmäiskoron alentamista silloinkaan, kun korkotukilainan korko eli viitekorko lisätynä lainan korkomarginaalilla alittaa vähimmäiskoron. Lähtökohtana siten olisi koron alentaminen, mikä koskisi 1 päivästä tammikuuta 2011 alkaen kertyviä korkoja, mutta muutos voitaisiin kuitenkin toteuttaa aikaisintaan lain tultua voimaan. Jos lainansaaja ei haluaisi korkoa alennettavan, olisi siitä ilmoitettava sille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jolle asianomaista lainaa koskevan tukipäätöksen tehneen työ- ja elinkeinokeskuksen tehtävät ovat siirtyneet.

Ilmoitus olisi toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Muussa tapauksessa lainaan liittävän tuen kulumista seurattaessa ja korkotukea maksettaessa pidettäisiin asianomaisen lainan vuotuisena vähimmäiskorkona yhtä prosenttia ja vastaavasti luotonantajan olisi toteutettava koron alennus tietojärjestelmissään. Jos lainansaaja vastustaa vähimmäiskoron alentamista, olisi ilmoitus siitä liitettävä laina-asiakirjoihin.

Muutettuun tukijärjestelmään sovellettaisiin ryhmäpoikkeusasetusta.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Maaseutuelinkeinojen rahoituslain nojalla myönnettyjä valtionlainoja oli 30 päivänä marraskuuta 2009 jäljellä 4 933 ja niiden jäljellä oleva lainapääoma oli 241,2 miljoonaa euroa. Vastaavana ajankohtana oli korkotukilainoja 32 532 ja niiden jäljellä oleva lainapääoma oli 1 022,4 miljoonaa euroa. Niiden

korkotukilainojen lainapääoma, joita koron alennus koskisi, on 706,5 miljoonaa euroa ja valtionlainojen 241,2 miljoonaa euroa.

Maatilatalouden kehittämisrahaston vuoden 2009 käyttösuunnitelmassa on arvioitu, että valtionlainojen koroista ja lyhennyksistä kertyy tuloja rahastoon yhteensä 70,5 miljoonaa euroa. Arviosta on toteutunut maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukaisten lainojen koron maksuina vuoden 2009 loppuun mennessä 5,9 miljoonaa euroa. Rahaston omien tulojen arvioidaan vähenevän lähivuosina, mutta vähenemä johtuu pääasiassa valtionlainoituksen lopettamisesta vuonna 2004 ja siitä aiheutuvasta rahastoon takaisin maksettavan lainakannan supistumisesta, mikä luonnostaan vähentää korkotuloja. Ehdotetun muutoksen ei arvioida merkittävästi vaikuttavan rahaston tulokertymään. Maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukaisten valtionlainojen vähimmäiskoron alentamisen vuosina 2011 ja 2012 arvioidaan vaikuttavan lähinnä siten, että rahaston vuotuisten korkotulojen kertyminen siirtyisi ja osittain myös vähenisi, koska nykyisen tasoinen vähimmäiskorko ei kahden vuoden aikana enää estäisi tuen saajia saamasta heille myönnettyä korkoetuutta ja alennuksen arvioidaan suurimmassa osassa lainoja mahdollistavan tuen siirtymisen myönnetyn suuruisena lainansaajille, kun keskimääräinen jäljellä oleva laina-aika on 8,6 vuotta. Valtion korkotulojen alenemaksi vuosina 2011 ja 2012 arvioidaan yhteensä noin 4,1 miljoonaa euroa.

Vastaavalla tavalla valtion talousarviossa korkotukimenot hieman aikaistuisivat siten, että niistä aiheutuisi jonkin verran menojen lisäystä vuosina 2011 ja 2012. Esityksessä ehdotetun muutoksen vaikutukseksi vuoden 2011 korkotukimenoissa arvioidaan noin 6,28 miljoonaa euroa. Ottaen huomioon yleisen korkotason olennaisesti suuremman merkityksen korkotukimenojen määrässä ehdotetun muutoksen ei arvioida merkittävästi lisäävän korkotukimenoja niiden kokonaismäärään nähden. Kaiken kaikkiaan ehdotetun muutoksen arvioidaan vaikuttavan korkotukimenoja lisäävästi vuosina 2011 ja 2012 siten, että menojen lisäys olisi yhteensä noin 11,8 miljoonaa euroa. Toisaalta esityksestä johtuva menovaikutus olisi mainitun suuruisen ainoastaan siinä tapauksessa, että korko-

taso säilyy matalana, jolloin muutos vaikuttaisi täysimääräisesti.

Niille lainansaajille, joita vähimmäiskoron väliaikainen muutos koskee, olisi ilmoitettava muutoksesta. Ilmoittamisesta huolehtisi Maaseutuvirasto. Tehtävästä aiheutuisi jonkin verran postituskustannuksia, joihin käytettäisiin Maaseutuviraston toimintamenoja. Itse tehtävä samoin kuin ilmoitusten käsittely elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa hoidettaisiin nykyisin henkilöstövoimavaroin.

Vähimmäiskoron alentamisen vaikutus maatalousyrittäjien talouteen riippuu suuresti yrittäjän lainamäärästä. Viime vuosina investoineille viljelijöille arvioidaan muutoksen kuitenkin merkittävän tuntuvaa korkomenojen alenemista. Esimerkiksi 500 000 euron lainamäärästä, jossa kokonaiskorko on vähintään kaksi prosenttia, vähimmäiskoron alentaminen voi merkitä jopa 5 000 euron korkomenojen alenemista vuosittain korkotason ollessa matala.

Maatalousyrittäjiä, joiden lainoja koron alennus koskisi, arvioidaan olevan noin 18 000. Vuonna 2011 ja vuonna 2012 keskimääräisen korkomenojen aleneman lainansaajaa kohden arvioidaan olevan noin 320 euroa vuodessa.

Luottolaitoksissa aiheutuu jonkin verran ylimääräisiä kustannuksia siitä, kun lainanhoidon tietojärjestelmiä muutetaan vähimmäiskoron muutosta vastaavasti. Niiden määräksi on arvioitu pankkiryhmää kohden noin 10 000 euroa. Päivitystä ei sen sijaan tehtäisi laina-asiakirjoihin lisäkustannusten välttämiseksi.

3.2 Muut vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä muita vaikutuksia.

4 Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 9 päivänä marraskuuta 2007 työryhmän seuraamaan maatalouden tulokehitykseen vaikuttavien tekijöiden kehitystä ja selvittämään

mahdollisuuksia parantaa maatilojen kannattavuutta ja viljelijöiden tulokehitystä. Työryhmä on toiminut maa- ja metsätalousministerin johdolla siten, että sen jäsenenä on ollut sekä kansanedustajia että maa- ja metsätalousministeriön, valtiovarainministeriön, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry:n, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:n, Elintarviketeollisuusliitto ry:n ja Hankkija-Maatalous Oy:n edustajia.

Työryhmä on työnsä aikana, paitsi etsinyt mahdollisuuksia lisätä viljelijöiden tuloja, myös etsinyt sellaisia kustannustekijöitä, joita voidaan vähentää maatalouden kannattavuuden parantamiseksi. Työryhmä on kiinnittänyt huomiota muun muassa maatilojen rahoituskustannuksiin ja siihen, että maatalouden rakennetta investoinnein ja aloittamalla tilanpidon 2000-luvun alkupuolella parantaneet, tuettuja lainoja saaneet maatilat ovat huonommassa asemassa kuin vastaavia toimenpiteitä 2008 alkaen tehneet maatilat, koska niiden rahoituksessa tuki päättyy kahden prosentin vähimmäiskorkoon, mutta vuodesta 2008 alkaen tuki päättyy yhden prosentin vähimmäiskorkoon. Työryhmä on esittänyt, että kyseistä vähimmäiskorkoa alennetaan.

Esitys on valmisteltu työryhmän ehdotuksen pohjalta maa- ja metsätalousministeriössä. Valmistelussa on kiinnitetty huomiota toisaalta hallintopäätösten ja sopimussuhteiden pysyvyyteen ja toisaalta tarpeeseen parantaa aikaisemmin myönnettyjen rakennetukien vaikuttavuutta. Valmistelussa on päädytty esittämään yksinomaan maaseutuelinkeinojen rahoituslain nojalla myönnettyjen lainojen vähimmäiskorkojen alentamista. Sitä aikaisemmin eli maaseutuelinkeinolain ja vielä vanhemman maatilalain (188/1977) nojalla myönnettyjä lainojakin on maksussa, mutta niiden jäljellä olevat lainamäärät eivät ole enää sellaisia, että korkoon puuttumisella olisi juurikaan merkitystä aikanaan myönnetyn tuen vaikuttavuuteen ja maatalousyrittäjän taloudelliseen asemaan. Lisäksi ennen vuotta 1996 myönnettyjen lainojen korkomekanismi on erilainen ja sen alentaminen sisältäisi uutta tukea kohteeseen, joka on toteutettu kauan aikaa sitten.

Esityksestä on pyydetty lausunto oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Finanssivalvonnalta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, Maaseutuvirasto Mavilta, Kauppapuutarhaliitolta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Nordea Pankki Oyj:ltä, OP-Keskus osk:lta, Paikallisosuuspankkiyhdistykseltä, ProAgria Keskusten Liitto r.y:ltä, Sampo Pankki Oyj:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:ltä, Svenska Handelsbanken Ab:ltä ja Säästöpankkiliitolta.

Lausunnoissa vähimmäiskoron alentamista on pidetty perusteltuna toimenpiteenä. Oikeusministeriön lausunnossa kuitenkin on kiinnitetty huomiota siihen, että myös luotonantajalle ehdotettiin mahdollisuutta vastustaa vähimmäiskoron alentamista, mitä ministeriö ei pitänyt tarpeellisena. Muutoin oikeusministeriö ei pitänyt ehdotettuja muutoksia perustuslain kannalta ongelmallisina. Luottolaitoksista Sampo Pankki Oyj ja OP-Keskus osk ovat todenneet, että vähimmäiskoron muutos olisi voitava toteuttaa yksinomaan järjestelmämuutoksena ja että manuaalisesti tehtävät yksittäiset muutokset aiheuttavat tarpeettomia lisäkustannuksia. Samoin vähimmäiskoron muutosta koskevan tiedon lisäämistä laina-asiakirjoihin viimeksi mainittu piti huomattavan työläänä ja siten kustannuksia aiheuttavana toimenpiteenä. Tähän kiinnitti huomiota myös Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf. Kumpikin tuottajajärjestö on esittänyt vähimmäiskorkoa alennettavaksi koko laina-ajan loppuun. Lisäksi erityisesti Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry on kiinnittänyt huomiota suunniteltuun tukijärjestelmän muutoksen ilmoittamiseen EU:n komissiolle.

Lausuntojen johdosta esityksessä on säilytetty vain lainansaajan mahdollisuus vastustaa vähimmäiskoron muuttamista. Lisäksi esitystä on selkeytetty niin, että siitä paremmin ilmenisi tarkoitus toteuttaa vähimmäiskoron muutos kaikille järjestelmämuutoksena ja sen jälkeen, jos lainansaaja vastustaa muutosta, vähimmäiskorko voitaisiin palauttaa erikseen entisen suuruiseksi. Lisäksi velvoite lisätä merkintä vähimmäiskoron muutoksesta laina-asiakirjoihin on poistettu muulloin kuin palautettaessa vähimmäiskorko lainansaajan pyynnöstä ennalleen.

5 Riippuvuus EU:n lainsäädännöstä

hyväksynyt. Muutos edellyttää sen ilmoittamista komissiolle.

Esityksessä muutetaan tuen ehtoja valtiontukijärjestelmässä, jonka EU:n komissio on

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 a §. *Eräiden valtionlainojen ja korkotukilainojen vähimmäiskoron alentaminen.* Pykälässä säädettäisiin, että valtionlainojen ja korkotukilainojen vuotuinen vähimmäiskorko alennetaan määräajaksi kahdesta prosentista yhteen prosenttiin, jos lainaan liittyvä tuki on myönnetty tai myönnetään maaseutuelinkeinojen rahoituslain nojalla. Viimeksi mainittu koskisi esimerkiksi valituksen johdosta vielä vireillä olevia hakemuksia. Määräaika alkaisi 1 päivästä tammikuuta 2010 ja päättyisi 31 päivänä joulukuuta 2012. Määräajan jälkeen vähimmäiskorko nousisi jälleen kahteen prosenttiin.

Vähimmäiskoron alentaminen ei kuitenkaan koskisi korkotukilainoja asuinrakennuksen rakentamisesta, laajentamisesta tai peruskorjaamisesta aiheutuviin kustannuksiin eikä korkotukilainoja asuntotilan hankintaan. Se ei myöskään koskisi valtionlainoja tai korkotukilainoja, joihin liittyy maanhankintaan tai elollisen irtaimiston hankintaan myönnetty investointituki.

Vähimmäiskoron määräaikainen alentaminen ei kuitenkaan vaikuttaisi tuen enimmäismäärään, joka on myönnetty tai myönnetään lainaan liittyvänä tukena. Myönnetty enimmäistukimäärä euroina ei lisääny vaikka vähimmäiskorko alenee.

1 b §. *Aikaisemman vähimmäiskoron maksaminen.* Pykälässä säädettäisiin lainansaajan oikeudesta maksaa voimassa olevan lain mukaisesti vuotuista vähimmäiskorkoa. Lainansaajan olisi vastustettava lainan ehdoksi otetun vähimmäiskoron alentamista ja luottolaitoksen olisi ilmoitettava tästä kirjallisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle viimeistään kuuden kuukauden kuluessa ehdotetun lain voimaantulosta. Vaikka vain lai-

nansaajalla olisi oikeus vastustaa vähimmäiskoron alentamista, ilmoitukseen vaadittaisiin kummankin allekirjoitukset. Näin varmistettaisiin se, että kummallakin säilyy tieto lainan vähimmäiskorosta.

Ilmoituksen johdosta 1 a §:n mukaisesti alennettu vähimmäiskorko olisi ilmoituksen allekirjoittamisesta lukien palautettava sen suuruiseksi kuin se oli ennen alentamista.

Lainaan liittyvää tukea seurattaessa katsottaisiin vähimmäiskorko alennetuksi. Lainaan liittyvän korkoetuuden katsottaisiin vähenevän ja korkotukea maksettaisiin yhden prosentin vuotuisen vähimmäiskoron mukaisesti. Jos määräajassa on toimitettu 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus, korkoetuuden kuluminen tai korkotuen maksu sopeutettaisiin kuitenkin kahden prosentin vähimmäiskoron mukaiseksi. Tämä tehtäisiin lähinnä seuraavasta koron erääntymisestä lukien.

1 c §. *Koron alennuksen toteuttaminen.* Luottolaitoksen olisi toteutettava tietojärjestelmässään vähimmäiskoron alentaminen. Lainansaajan pyynnöstä vähimmäiskoron alentamisesta olisi tehtävä myös merkintä laina-asiakirjoihin. Siinä tapauksessa, että aikaisempi vähimmäiskorko palautettaisiin, laina-asiakirjoihin olisi liitettävä jäljennös 1 b §:ssä tarkoitettua ilmoituksesta.

1 d §. *Velkajärjestelyn kohteena olevaa lainaa koskeva poikkeus.* Pykälässä ehdotetaan, ettei vähimmäiskoron alentaminen koskisi saneerattuja lainoja.

1 e §. *Euroopan unionin valtiontukisääntöjen soveltaminen.* Pykälässä säädettäisiin EU:n valtiontukisääntöjen soveltamisesta. Vähimmäiskoron alentamisessa on tarkoitus noudattaa, mitä perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta maataloustuotteiden tuottamisen alalla toimiviin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin sekä asetuksen (EY)

N:o 70/2001 muuttamisesta annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 1857/2006 säädetään.

1 f §. Tarkemmat säännökset. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valtuudesta valtioneuvoston asetuksella säätää tarkemmin valtionlainaan ja korkotukilainaan liittyvän tuen määräytymisestä. Asetuksella säädettäisiin, miten kuluva tuen määrä lasketaan silloin, kun vähimmäiskorkoa on alennettu. Samoin valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin 1 b §:ssä tarkoitettua ilmoituksesta.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää tarkemmin valtionlainaan ja korkotukilainaan liittyvän tuen laskemistavasta ja 1 b §:ssä tarkoitettua ilmoituksesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Kysymys on menettelysäännöksistä.

Vastaavat aikaisemmat säännökset eli maaseudun kehittämistä annetun valtioneuvoston asetuksen (609/2000) 69 ja 73 §, joissa säädetään korkoetuuden ja korkotuen määrittämisestä voimassa olevan vähimmäiskoron mukaisesti, kumottaisiin samassa yhteydessä.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohdana. Ennen lain voimaantuloa tukijärjestelmän muuttamisesta ilmoitetaan EU:n komissiolle.

Jos maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukaiseen valtionlainaan tai korkotukilainaan liittyvää tukea koskeva hakemus on vireillä ehdotetun lain voimaan tullessa, tuen ehdoksi olisi otettava yhden prosentin vähimmäiskorko.

Vähimmäiskorkoa voitaisiin alentaa aikaisintaan ehdotetun lain voimaantuloa seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä lukien.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 3 §:n 1 momentin mukaan lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta, joka

päätää myös valtiontaloudesta. Pykälän 2 momentin mukaan hallitusvaltaa käyttävät tasavallan presidentti sekä valtioneuvosto. Ehdotetussa laissa puututtaisiin tehtyjen tukipäätösten ehtoihin, jolloin arvioitavaksi tulee, voidaanko lailla säätää tukitoimista siten, että puututaan lainvoimaisten hallintopäätösten ehtoihin. Koska kysymys on yksinomaan tukijärjestelmän toimeenpanoon vaikuttavista lainsäädännöllisistä tarkistuksista ja kun lisäksi lainansaajalle annetaan mahdollisuus toimia myös tukipäätöksen mukaisesti, tavallisella lailla asiasta säätämistä ei pidetä ongelmallisena.

Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Maataloustuilla on yleensä huomattava merkitys maatalouden harjoittajien kokonaisituloihin. Esityksessä on kuitenkin kysymys investointeihin myönnetystä korkotuista, jolla tosin on merkitystä investointien toteutamisessa ja välillisesti myös mahdollisuudessa ylläpitää elinkeinoja, mutta jota ei katsota palkanluoteiseksi tueksi kuten niin sanottuja suoria tukia. Tältäkin osin ehdotettua muutosta ei pidetä ongelmallisena.

Esityksessä on sen sijaan perustuslain soveltamisen kannalta merkityksellistä erityisesti perustuslain omaisuuden suojaa koskevat säännökset. Perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Omaisuudensuojan piiriin on luettu myös varallisuus oikeudelliset oikeussuhteet. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä varallisuus oikeudellisten oikeustoimien pysyvyyden suojan taustalla on ollut ajatus oikeussubjektien perusteltujen odotusten suojaamisesta taloudellisissa asioissa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi muutoksista, joilla puututtaisiin jo myönnettyjä lainoja koskevien sopimusten sisältöön. Ehdotetun lain tavoitteena on kuitenkin parantaa lainansaajan asemaa. Sopimussuhteen ehtojen kunnioittamiseksi laissa annettaisiin kuitenkin lainansaajalle heikompana osapuolena mahdollisuus jatkaa aikaisemmin voimassa olleen vähimmäiskorkosäännöksen noudattamista. Luottolaitoksen olisi ilmoitettava tästä ja lainansaajan olisi allekirjoitettava ilmoitus. Tehdyn sopimuksen ehtojen säilyttämiseksi osapuolille tulisi tällöin sellai-

nen ylimääräinen velvoite, joka ei ole sisällytynyt lainsäädäntöön lainaan liittyvää tukea myönnettäessä ja lainasopimusta tehtäessä, mutta toimenpiteestä ei voida katsoa aiheutuvan kohtuutonta ylimääräistä työtä lainasuhteen osapuolille. Lisäksi käytännössä tällaisia tilanteita ei odoteta juurikaan esiintyvän.

Joissakin yksittäisissä tapauksissa tavoiteltu muutos saattaa lisäksi merkitä heikennystä luotonantajan asemaan siten, ettei valtio korvaisi menetystä. Näin voi tapahtua, jos korkotukilainan vuotuinen kokonaiskorko eli viitekorko siihen lisättyine korkomarginaaleineen on laskenut tai laskemassa alle kahden prosentin, jolloin korkotuki ei korvaisi luotonantajalle sitä tulonmenetystä, joka seuraa kahden prosentin vähimmäiskoron ja sen allittavan kokonaiskoron välisestä korkotulon saamatta jäämisestä. Sellaisten lainojen määrä, jossa näin voisi tapahtua, on kuitenkin lainojen kokonaismäärään nähden vähäinen, koska yleensä korkotukilainojen koroissa on vähintään yhden prosenttiyksikön suuruinen korkomarginaali. Luottolaitos ei voisi näissä kääntä tilanteissa yksin estää lainan vähimmäiskoron alentamisen.

Joissakin harvoissa tapauksissa saattaisi jopa käydä niin, että kokonaiskorko korkotason edelleen laskiessa painuu alle ehdotetun vähimmäiskoron eli alle yhden prosentin. Tällöin luotonantaja saisi edelleen jonkin aikaa korkotuloa enemmän kuin vastaavasta tavanomaisiin ehdoin myönnetystä pankkilainasta.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään lähtökohtaisesti suhtautunut kielteisesti taannehtivaan puuttumiseen varallisuus oikeudellisten sopimusten ja niiden ehtojen sisältöön. Lausuntokäytännössä on kuitenkin hyväksytty taannehtiva puuttuminen tietyin edellytyksin (PeVL 37/2004 vp, PeVL 27/2004 vp ja PeVL 21/2004 vp). Taannehtivan puuttumisen taustalla on ollut ajatus oikeussubjektien perusteltujen odotusten suojaamisesta taloudellisissa asioissa. Perusteltujen odotusten suojaan on valiokunnan käytännössä katsottu kuuluvan oikeus luottaa sopimussuhteen kannalta olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevän lainsäädännön pysyvyyteen niin, että tällaisia seikkoja ei voida säännellä tavalla, joka kohtuuttomasti heikentäisi sopimuspuolten oikeusse-

maa (PeVL 56/2005 vp ja PeVL 21/2004 vp). Jo aikaisemmin esimerkiksi takausta ja vierasvelkapanttausta koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 37/1998 vp) perustuslakivaliokunta on pitänyt sallittuna tavallisella lailla rajoittaa yksityistakaajan antaman sitoumuksen käyttämistä lisävastuiden vakuutena samoin kuin menettelyä koskevana vanhentumisajan pidentämistä olemassa olevissa sitoumuksissa.

Yleishyödyllistä asuntotuotantoa koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 48/1998 vp) perustuslakivaliokunta puolestaan on katsonut, että yleishyödyllisyyden määritelmää on voitu lailla täsmentää tuen alkuperäisiä ehtoja vastaavasti ja myös olemassa olevien lainojen irtisanomista koskevia ehtoja muuttaa, koska kysymyksessä oli lainsäädännössä valtion rahoituksen ja tuen turvin määrätarkoitukseen luotu järjestelmä, jolle oli olennaista, että lailla lähtökohtaisesti voitiin myös muuttaa sääntelyn sisältöä esimerkiksi varallisuus oikeudellisten oikeustoimien ja niiden ehtojen pysyvyyttä koskevan, omaisuuden perustuslainsuojaan palautuvan tukintakäytännön estämättä.

Myös yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 33/2002 vp) perustuslakivaliokunta on pitänyt velallisen maksukyvyttömyyteen kytkeytyvää täytäntöönpanoa säätelevää lainsäädäntöä sinänsä tavallisen lain alaan kuuluvana ja siinä tehtäviä velkojan asemaan varallisuus oikeudellisten oikeuksien haltijana tehtäviä heikennyksiä sinänsä sallittuina, jos ne eivät muodostu velkojan kannalta kohtuuttomiksi. Pitäessään ehdotettua taannehtivaa sääntelyä sallittuna perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota sääntelyn tarkoitukseen turvata heikomman osapuolen asemaa ja velkojan asemaan puuttumisen oikeasuhtaisuuteen ja siihen, ettei velallisen lisäsuoritusvelvollisuuden muutoksessaan ole ollut kysymys velkojan oikeuksien ja voimassa olevaan lakiin perustuviin oikeutettujen odotusten kohtuuttomasta heikentämisestä.

Vastaavin perustein on katsottavissa, että ehdotettu taannehtiva sääntely on mahdollista toteuttaa, vaikka se joissakin tapauksissa voikin merkitä puuttumista luotonantajan ny-

kyisin ehdoin saamiin tuloihin. Myös valtio voi osaksi menettää tulojaan ja osaksi sen tulojen ajankohta myöhentyy valtionlainoissa tai menot aikaistuvat korkotuissa vastoin lainvoimaisia hallintopäätöksiä, jotka on otettu velkakirjojen ehdoiksi. Perustuslaki ei kuitenkaan estä valtiota säädöksiin sitoutumasta menoihin, joita sillä ei ole aikaisemmin ollut tai vastaavalla tavalla luopumasta tuloistaan, jos siihen on hyväksyttävät perusteet.

Perustuslain 79 §:n 3 momentin mukaan laista tulee käydä ilmi, milloin se tulee voimaan. Erityisestä syystä laissa voidaan säätää, että sen voimaantuloajankohdasta säädetään asetuksella. Erityisenä syynä on perustuslakivaltiokunnan käytännössä pidetty muun muassa lain voimaantulon sidonnaisuutta EU:n lainsäädäntöön. Ehdotetun lain tuen ehtoja koskevien säännösten voimaantulon edellytyksenä on, että EU:n komissio ei määrääjassa vastusta esityksessä tarkoitetun valtiontuen ehtojen muutoksia.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto voi antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksi-

lön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Esitykseen sisältyy valtuus asetuksen antoon valtionlainaan korkotukilainaan liittyvän tuen määräytymisestä. Kun itse enimmäistuki ja vähimmäiskorko on laissa määritetty, kysymys on laskentatavasta, jolla saadaan määritettyä kokonaistuki euroina koko laina-ajalta. Lisäksi asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin ilmoituksista, joita lainan osapuolilta edellytettäisiin, jos vähimmäiskorkoa ei haluta muutettavan. Ehdotetut valtuudet ovat tarkkaraajaisia eivätkä sisällä valtuutusta säätää seikoista, joista kuuluisi säätää lailla.

Edellä esitetyn johdosta hallitus katsoo, että lakiehdotus voidaan kaikilta osin käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Asiaan liittyvien omaisuuden suoja koskevien näkökohtien vuoksi hallitus kuitenkin pitää asianmukaisena, että esityksestä hankitaan sen eduskuntakäsittelyn aikana myös perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta annetun lain voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta annetun lain voimaanpanosta 28 päivänä joulukuuta 2007 annettuun lakiin (1480/2007) uusi 1 a—1 f § seuraavasti:

1 a §

Eräiden valtionlainojen ja korkotukilainojen vähimmäiskoron alentaminen

Sen estämättä, mitä 1 §:n 2 momentissa säädetään, valtionlainojen ja korkotukilainojen vuotuinen vähimmäiskorko alennetaan määräajaksi kahdesta prosentista yhteen prosenttiin, jos lainaan liittyvä tuki on myönnetty tai myönnetään maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) nojalla. Määräaika alkaa 1 päivästä tammikuuta 2010 ja päättyy 31 päivänä joulukuuta 2012. Määräajan jälkeen vähimmäiskorko nousee kahteen prosenttiin.

Vähimmäiskoron alentaminen ei kuitenkaan koske:

- 1) korkotukilainoja asuinrakennuksen rakentamisesta, laajentamisesta tai peruskorjaamisesta aiheutuviin kustannuksiin;
- 2) korkotukilainoja asuntotilan hankintaan;
- 3) valtionlainoja tai korkotukilainoja, joihin liittyy maanhankintaan myönnetty investointituki;
- 4) valtionlainoja tai korkotukilainoja, joihin liittyy elollisen irtaimiston hankintaan myönnetty investointituki.

Vähimmäiskoron määräaikainen alentaminen ei vaikuta tuen enimmäismäärään, joka on myönnetty tai myönnetään lainaan liittyvänä tukena.

1 b §

Aikaisemman vähimmäiskoron maksaminen

Lainasta on 1 a §:n estämättä maksettava edelleen vähintään kahden prosentin vuotuis-

ta korkoa, jos lainansaaja vastustaa lainan ehdoksi otetun vähimmäiskoron alentamista ja luottolaitos ilmoittaa tästä kirjallisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle viimeistään kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Ilmoitus on sekä luotonantajan että lainansaajan allekirjoitettava.

Ilmoituksen johdosta 1 a §:n mukaisesti alennettu vähimmäiskorko on ilmoituksen allekirjoittamisesta lukien palautettava sen suuruiseksi kuin se oli ennen alentamista.

Lainaan liittyvää tukea seurattaessa katsotaan vähimmäiskorko alennetuksi 1 a §:ssä tarkoitettuun tavoin. Lainaan liittyvän korkoetuuden katsotaan vähenevän ja korkotuki maksetaan yhden prosentin vuotuisen vähimmäiskoron mukaisesti. Määräajassa toimitetun 1 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen johdosta korkoetuuden kulumisen tai korkotuen maksu sopeutetaan kuitenkin lähinnä seuraavasta koron erääntymisestä lukien kahden prosentin vähimmäiskoron mukaiseksi.

1 c §

Koron alennuksen toteuttaminen

Luottolaitoksen on toteutettava tietojärjestelmissään 1 a §:ssä tarkoitettu vähimmäiskoron alentaminen.

Lainansaajan pyynnöstä vähimmäiskoron alentamisesta on tehtävä merkintä lainaasiakirjoihin.

Jos alennettu vähimmäiskorko palautetaan 1 b §:n 1 momentin mukaisesti, lainaasiakirjoihin on liitettävä jäljennös 1 b §:ssä tarkoitettusta ilmoituksesta.

1 d §

Velkajärjestelyn kohteena olevaa lainaa koskeva poikkeus

Mitä 1 a ja 1 b §:ssä säädetään, ei sovelleta valtionlainaan eikä korkotukilainaan, jos se sisältyy:

1) yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 57 §:ssä tarkoitettuun lainvoimaiseen vahvistettuun saneerausohjelmaan;

2) yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 40 §:ssä tarkoitettuun lainvoimaiseen vahvistettuun maksuohjelmaan; tai

3) yrityksen saneerauksesta annetun lain 97 §:ssä tai yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 78 §:ssä tarkoitettuun vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn.

1 e §

Euroopan unionin valtioneuvoston sääntöjen soveltaminen

Edellä 1 a—1 d §:ää sovellettaessa noudatetaan, mitä (EY) N:o 1857/2006 perustamis-

sopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta maataloustuotteiden tuottamisen alalla toimiin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin sekä asetuksen (EY) N:o 70/2001 muuttamisesta komission asetuksessa annetussa säädetään.

1 f §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin valtionlainaan ja korkotukilainaan liittyvän tuen määräytymisestä ja 1 b §:ssä tarkoitettua ilmoituksesta.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Jos maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukaiseen valtionlainaan tai korkotukilainaan liittyvää tukea koskeva hakemus on vireillä tämän lain voimaan tullessa, tuen ehdoksi on otettava yhden prosentin vähimmäiskorko.

Vähimmäiskorko voidaan alentaa 1 a §:ssä tarkoitetuun tavoin aikaisintaan tämän lain voimaantuloa seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä lukien.

Helsingissä 4 päivänä kesäkuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Sirkka-Liisa Anttila*